

פרוטוקול מס' 27/ד

מישיבת ועדת-הכנסת ביום שלישי, י"ח
באייר תשט"ו (10.5.1955) בשעה 9.00

נ ד כ ח ו: י. קליבוב - סגן יו"ר הכנסת.
ז. שפר - סגן יו"ר הכנסת.

חברי הוועדה:

- ד. בר-רב-האי - היו"ר
- י. אורי
- ע. איכילוב
- ש. בבה
- א. ברטן
- ש. גרדי
- ש. לורנץ
- ע. טיסון
- ט. נורוק
- א. רוזיאל-נאור
- ד. פלדמן
- א. פרי
- ד. צברי

מוזמנים:

- שד המשפטים פ. רוזן
- א. איזלינג (לסעיף א')
- ס. רוזטי - מזכיר הכנסת.

ח ט ר ו:

- סיף אדין אלזועבי
- ב. אזביה
- ב. אידלסון
- י. הררי
- ט. וילנר
- סאלח חסן ח' ניפס
- ק. כהבא
- א. סטופ
- ב. קמין
- י. רפאל

סדר-היום: א. העברת חוק המעביטים תשט"ו, לוועדה מתאימה

עמ' 2 - 3

ב. תכנון עבודת הכנסת עד לסיום המושב 3 - 12

א. העברת חוק המעביטים תשט"ו - 1955 לווועדה מתאימה:

הי"ד ד. בר-רב-האי:

מליאת הכנסת הטילה עלינו לקבוע איזו ועדה תדון בענין זה. במליאה בועלו שלוש הצעות: ועדת-החוקה, חוק ומשפט, ועדת השירותים הציבוריים וועדת הכלכלה. חבר הכנסת ציזלינג הוא אשר הציע להעביר את החוק לוועדת השירותים הציבוריים וינסק את הצעתו.

א. ציזלינג:

הוויכוח אינו על מהות האמון לוועדה זו או אחרת, כי אם על תוכן החוק שאני מבקש לייחס לו, על-מנת לשנות במשהו את חכמו.

אשר לתוכן, כל אלה שהשתתפו בוויכוח - וגם אלה שלא השתתפו בו - היו מטותפים בדעה שחוק המעביטים אינו חוק של פיקוח על המעביטים לבל יפגעו בעובדים, אלא עורר את הבעיה והציגו אותה לא כמשפטית, אלא כבעיה סוציאלית. הרבית המשתלמת מגיע באופן רשמי ל-24% לשנה, ובאופן בלתי-רשמי ליותר. בסכומים לא גדולים אפשר לפתוח בתי-עבוד ממשלתיים, ציבוריים. הבעיה היא סוציאלית, מכיון שהקליאנטורה של בתי-עבוד אלו היא זו שאינה רוצה לפנות למשדר הסעד, או שהעזרה שהיא מקבלת ממשדר הסעד אינה מספיקה והיא נאלצת למשכן את חפציה על-מנת לקבל סכום לא גדול של כסף.

הצעתי להעביר את החוק לדיון בוועדת השירותים הציבוריים, ואם יהא צורך בכך היא תברר את השאלה הכספית עם האוצר.

י. אורי:

החוק כפי שהוגש הוא תחוקתי כהחלט, אך הדיון שהתנהל סביבו היה בענין של שרותים ציבוריים. על-כל-פנים אין זה ענין כלכלי. אם ועדת החוקה יכולה להתפנות לדיון בחוק זה - יש להעבירו אליו; אם לא - אני מציע להעביר את החוק לוועדת השירותים הציבוריים.

שר המשפטים פ. רוזן:

החוק הזה אינו שייך לשירותים ציבוריים. השאלה היא כלכלית ולא סוציאלית. הצד הסוציאלית הוא זה שיש מאות ואלפים שהיו מעדיפים כל מיני יסורים בטרם יפנו בבקשה לקבל עזרה סוציאלית. לא כל אחד רוצה לקבל עזרה סוציאלית. אם אני אהיה במצב כזה - אני אמשכן את המטלטלין שלי ואקבל הלוואה. עובדה היא שבכל הארצות קיימים בתי-עבוד כאלה - הדבר הזה מוכיח שיש צורך בזה. ייתכן שמוטב היה להקים בתי-עבוד עירוניים או ממשלתיים. אבל יש אנשים שאינם רוצים לקבל גמילות חסדים, מי שהיה פעם סטודנט יודע שחלק מן הסטודנטים שמתפרנסים בקושי מצדקקים לבתי-עבוד אלו.

אני מבין שהחוק צריך לעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט, אבל אני מפקפק אם היא תתפנה לזה. אבל אם היא לא תתפנה לזה ויש מן שאלה של רבית, כלומר: שאלה כלכלית, אפשר להעביר את החוק לוועדת הכלכלה.

ד. פלדמן:

אני מסכים לדברי שר המשפטים. הענין הוא סוציאלית מבחינת מצבם הקשה של האנשים. אבל זה ענין עסקי - מלווים פס"ב תמורת נכסים. ומכיון שכן יש להעביר את החוק לוועדת הכלכלה.

ט. בורוק:

שר המשפטים אתמול בתשובתו אמר שאיננו מתנגד לכך שהחוק יועבר לוועדת הכלכלה. יש כאן ענין של רבית ולכן אני תומך בהצעה להעביר את החוק לוועדת הכלכלה.

היו"ר ד. בר-רב-האי:

החוק הזה שייך לוועדת החוקה, חוק ומשפט.
מאחוריו יש בעיות כלכליות וסוציאליות - וזה
ענין אחר. אילו היו דנים על זה עכשו היה זה דבר אחר; אך איננו דנים
עתה בשאלה כיצד למנוע טאנשים את ההזדקקות לנתי-עבות. אנו דנים בשאלה
של הגנה על העובט. זוהי הגנה משפטית על הרכוש המטושכן. על-כן אני
מציע להעבירו לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ה צ ב ע ה

- 1 - בעד הוועדה לשירותים ציבוריים
- 5 - ועדת הכלכלה
- 7 - ועדת החוקה, חוק ומשפט

ה ר ח ל ט

להעביר את חוק המעביטים תשס"ו - 1955 -
לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ב. תכנון עבודתה של הכנסת עד לסיום המושב:

שר המשפטים פ. רוזן:

בטרם אניא לפני הוועדה בקשות מסוימת כיצד להסדיר
את עבודת הכנסת עד לסיום המושב הזה לפני הבחירות.
עלי לאמר שהממשלה בדעה שהכנסת צריכה לקיים ישיבותיה עד ל-29 ביוני ואסור
לה לצאת לחופשה לפני כן. הממשלה, מצדה, לא היתה מתנגדת אפילו להארכת
לקופת כהונתה המעשית של הכנסת. אבל היא מתנגדת בכל תוקף לתאריך יותר מוקדם
מ-29 ביוני, וזאת משום שהעבודה המוטלת עוד על הכנסת מחייבת עבודה נמרצת.

הממשלה, ואם אינני טעה, גם נשיאות הכנסת וגם המפלגות
הן בדעה שיש בדרך כלל לפנות יותר זמן לעבודת הוועדה ובמידת האפשר לצמצם את
עבודת מליאת הכנסת. אני מביא גם משאלה זו בפני ועדת-הכנסת, שהיא תחליט
בענין זה, מפני שהיא טוסמכת לדון בזה. סגן יו"ר הכנסת י. קליבנוב יביא
לכם הצעה בענין זה.

יש לפנות יותר זמן לעבודת הוועדות, אבל תנאי מוקדם
לזה, שהוועדות באמת תעבודנה. הדבר הזה מחייב דיון עם יו"ר הוועדות והייתי
מבקש שיזמין לישיבה כזאת שבה ישתתפו יו"ר ועדת הכנסת, יו"ר הוועדות אא
והנשיאות.

אנחנו מציעים זאת, משום שבררנו את תכנית החקיקה
לשבועות הבאים וראינו שנסקפת לכנסת ^{היא} תשאר תקועה עם מספר רב של חוקים.

אחרי שוועדת השרים לעיבוד חוקים מיינה את החומר
שבדינו ובידי הכנסת וועדות הכנסת והוציאה כמה חוקים שאין להם תקנה - ביניהם
דוקא החוקים הגדולים ביותר והארוכים ביותר, שהושקעה בהם עבודה רבה - מחוץ
אולי לחוק השיפוט הצבאי, שגם הוא חוק ארוך ושגם בו הושקעה עבודה רבה.
למעשה, אין לנו כל תקנה שחוק בתי-המשפט שהושקעה בו עבודה גדולה יתקבל על-ידי
הכנסת. ויתרנו גם על חוקים אחרים. אבל גם אחרי המיון הזה נשארים חוקים
 שאין לוותר עליהם - ביניהם חוקים קצרים, אבל אי-אפשר לוותר עליהם.

שר המשפטים פ. רוזן:

הרשימה הנאה אינה טעונה אישור, ברצוני רק להראות לכם את אצאא כמות העבודה. אתחיל בחוקים שטרם אושרו אפילו על-ידי הממשלה, אבל בכל זאת רוצים לעשות מאמץ ולהציג אותן לכל 3 הקריאות:

חוק הבחירות לכנסת - תיקונים הנוגעים להצבעה על האניות והענקת זכות הצבעה גם לעובדים בשירות החוץ של הטדינה, באירויות השונות. הדברים האלה מחייבים תיקון.

חוק הטועצה להשכלה גבוהה למחקר.

חוק תשלום פיצויים טאיטליה. קיבלנו טאיטליה פיצויים בקשר עם הליפטים שנשארו בטריאסט ועלינו לחלק את הכסף.

חוק להסדר תפיסת מקרקעין (מקנות שעת חרום). תקפו של חוק זה יפוג באוגוסט, ופירוש הדבר שכל הבניינים שנתפשו על-ידי הממשלה דורשים למצוא פתרון. אין לממשלה דרך אחרת מאשר לרכוש אותם או לשלם בעדם, אם על-פי הסכמים עם הבעלים או על-פי אקספרופריאציה שלא לפי תפיסת מקרקעין. יש בערך 90 אלף בונם שמהם כ-80 אלף דונם נמצאים בידי הצבא ומשרד הבטחון. ייתכן שבמסופו של דבר נעיו להציע לכנסת להאריך שוב את תוקפו של החוק, אבל לא לתקופה ממושכת אלא למספר חודשים או לשנה, עד אשר יוסדר העניין. מכל מקום יש לעשות משהו בעניין זה.

יש כ-18 חוקים פיקליים - לא כולם ארוכים, אבל הם חשובים - חוק טכס ובלו, שינוי תעריף, חוק הארנונה, חוק לתיקון פקודת מס רכוש חקלאי - בדרך-כלל תהיינה בכך הקלות - חוק לתיקון פקודת מס קניה וכו'.

חוץ מזה יש חוקים שכבר הונחו על-ידי הממשלה והם נמצאים על שולחן הכנסת: חוק לטיפול בחולי נפש, חוק צבא הגנה לישראל (שירות קבע) - לא ברור עוד אם הוא יובא לדיון; חוק מלווה חובה שנתקבל כבר; חוק לתיקון דיני הירושה - בעניין זה הוגשה אתמול שאילתה; חוק לתיקון פקודת העבריינים הצעירים. מתברר שכאשר ביטלנו את עונש המוות על רצח לא לקחנו בחשבון שיש אי-התאמה בין זה לבין פקודת העבריינים הצעירים.

אלה הם דברים שאינם צריכים לגזול הרבה זמן, אבל יש לעשותם.

חוק תשלומי הפרשים על מטבע חוץ הוגש כבר אתמול. חוק בתי דין דתיים (הזמנת עדים) מאפשר לבתי-הדין הדתיים להזמין עדים בלי להזדקק לבתי-הדין האזרחיים (בעניין זה ניתן עכשו פסק-דין).

כפי שאתם רואים הוצאנו מכאן את חוק מילוח עממי. חוקים אלה נאחרים לא היו מהווים מעמסה כל-כך גדולה, אבל צריך להוסיף לאלה גם את החוקים שאנחנו רוצים להביא.

הבעיה החמורה ביותר היא זו הנוגעת לחוקים הנמצאים כבר בוועדות הכנסת. חוק הגנת הדייר - החלק השני. הצרה עם חוק זה היא, שהוא עלול לחסום את דרכה של ועדת החוקה חוק ומשפט לדיון בחוקים אחרים. יש למצוא ילכך פתרון. כל היודעים את המצב בוועדת החוק חוק ומשפט מסכימים שיש לעשות ניסיון להקציב לוועדה זו יותר זמן. חוק הדיינים כבר יצא את הוועדה.

יש למשל חוק לעידוד השקעות הון שוועדת הכספים אפילו לא התחילה לדון בו. ואני שואל אתכם: האם ייתכן שחוק זה יעבור בירושה לכנסת השלישית? את חוק הירושה אני רוצה להניח על שולחן הכנסת, אם כי אינני חושב שהוא יגיע לקריאה ראשונה.

שר המשפטים פ. רוזן:

חוק גמלאות לשרים נמצא בוועדת הכספים והיא צריכה להחליט מה לעשות בו. הממשלה יודעת שצריך להקדים לחוק הזה את חוק שירות המדינה (גמלאות) וכנראה שעומדים לקבל את החוק הזה בזמן הקרוב ביותר בקריאה שניה ושלישית. אחר-כך יש חוק שירות המדינה הנמצא בוועדת העבודה. הבעיה היא שהחוק הזה צמוד לחוק שירות המדינה. אולי אפשר יהיה להגדיל ביניהם, אבל האטרדה הזאת לא תהיה אלגנטית, ואנו רוצים לבקש מאת ועדת העבודה שתסיים גם את חוק שירות המדינה.

בוועדת החוקה נמצא חוק הסעד. גם חוק חולי הנפש ועדות ילדים, חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (פריצה לבנינים), חוק הנוטריונים למסמכים (יוצאי חוץ). אלה הם דברים שוועדת החוקה יכולה להחליט עליהם מהר. חוק העיסורים נמצא ההגנה לישראל נמצא בוועדת חוק ובטחון, חוק נפגעי משטרת ישראל - צריך להחליט אם רוצים לגמור אותו או לא.

ברגע זה עלי לשכנע את הוועדה שעומס העבודה הוא גדול. כזה אני לוקח בחשבון שהכנסת הזאת תסיים את עבודתה מבלי שקיבלה אף אחד מחוקי היסוד, שיחס צריכים להצטרף לחוקה. אינני רואה כל תקווה שוועדת החוק תסיים את עבודתה בחוק הכנסת. אנו לא הכנסנו את החוק הזה ברשימת העדיפויות.

היות וכך, אני מבקש למצוא הסדר לעבודת הכנסת שימנע את ישיבות המליאה וירבה ישיבות הוועדות.

היו"ר ד. בר-רב-האי: אם מדובר על ה-29 ביוני, ז.א. שלושותנו עומדים 7 שבועות. הרשימה שהזכיר שר המשפטים היא ענקית. אני מבין שלנשיאות יש הצעה בעניין זה.

י. קליבנוב: ברגע זה אינני רוצה להביע דעה על האפשרות שתהיה לכנסת להשתלט על החומר הענקי הזה. דעתי האישית - לא כחבר אא הנשיאות - היא שהממשלה ושר המשפטים הם אופטימיים מאד אם הם סאמינים שבשבעה שבועות נתגבר על כל החומר הזה. יש לזכור שמלבד רשימת החוקים האלה, תועלנה עוד הצעות לסדר-היום והצעות אי-אמון. כל הבעיה הזאת דורשת עיון רב.

בהזדמנות זו ברצוני להעלות מחשבה. הכנסת הנבאה תצטרך לדרון בשאלה של זרור עבודת התחיקה בכנסת, כי עובדה היא שהכנסת הזאת יושבת 4 שנים ולא הצליחה לסיים אפילו אחד מחוקי היסוד. כנציגי ציבור וסיעות שונות עלינו לדרון בבעיה זו.

חברי הכנסת יהיו עתה עסוקים בעניינים הנוגעים לבחירות וקשה יהיה להענות לדרישה שהכנסת תשב 4 ימים במקום 3 ימים. על-כן מציעה הנשיאות שביום שני תתקיימה שתי ישיבות מליאה, ביום שלישי - ישיבת מליאה משעה 14.30 או 14.00 עד 17.30, והנוקד יהיה פנוי לישיבות ועדות. באופן כזה יוכלו גם חברי הכנסת הגרים והפועלים במקום מרוחק מירושלים, להגיע בעוד מועד לשם.

אשר לתאריך של גמר המושב הזה אין הנשיאות יכולה להביע דעה. זה ענינה של ועדת-הכנסת. אנו יוצאים מתוך הנחה שהצעת הממשלה תתקבל. אם היא לא תתקבל אפשר יהיה לשנות את סדר העבודה בהתאם לשינוי.

שר המשפטים פ. רוזן: צריך למעט בישיבות מליאה ככל האפשר. אם לא יעשו כך, תצטרך הממשלה להביא לכנסת חוקים לקריאה ראשונה, מתוך ידיעה שהם לא יועברו לוועדה, או שהוועדה לא תספיק לספל בהם. אתמון הופיע חוק שלא היה כלל ברשימת העדיפויות, אלא שמזכיר הכנסת לחץ עלי, כי היה צריך לסלוא את סדר-היום.

שר המשפטים פ. רוזן:

אשר לשאלה העקרונית שעורר סגן יו"ר הכנסת י. קליינבוך, מוטב היה לחשוב על זה בפגרה. יש חבר-כנסת ידוע אחד - בן-גוריון - שאומר שהכנסת צריכה לשבת 4 או 5 ימים בשבוע ואז היא תספיק לטייט את כל העבודה. אני יודע שהדבר הזה לא יתקבל על דעת הכנסת.

וכאן עלי להשיב לאותם החברים האומרים שהארץ לא תיחרב אם לא יתקבל חוק זה או-אחר. נכון, אם בית-הבחרים יספיק את עבודת החקיקה שלו לשנתיים - אנגליה לא תיחרב. אבל תפקידו העיקרי של כל בית מחוקקים בכל מדינה הוא, לחלוש על המצב החברתי אלאאאאא ולהתקדם תמיד או על-ידי חקיקת חוקים חדשים או על-ידי תיקונים. למשל חוק חולי נפש שיובא היום - זהו חוק חשוב מאד, ובכל זאת תלינו בלעדיו 10 שנים, ויגידו שאפשר לחיות בלעדיו עוד שנה. את זה יכול לכל אחד אבל לא חבר כנסת, שזהו תפקידו.

פ. רוזני:

ברצוני להתייחס קודם כל לעבודת הוועדות. בוגע לחוקים - אני מרשה לעצמי להיות הרבה יותר פסימי מן האחרים. עלינו להתרכז בנקודה אחת - כיצד להוציא את החוקים מן הוועדה.

אינני רוצה לנגוע בשאלה הכללית של הוועדות. יש לי דעה משלי על הוועדות והכנסת השלישית תצטרך לחשוב על הרכב הוועדות. אני נושא עמי תמיד את הרעיון שאפשר אלאאאא לחלק את ועדת-הכספים לשניים ולהטיל תפקידים רציניים על שתי הוועדות שתקומנה. באנגליה, למשל, קיימת ועדה קבועה מיוחדת לדיון בדו"ח מבר המדינה. גם אצלנו אפשר לעשות כך ואפשר עוד להוסיף לה תפקידים. לעומת זאת יש ועדות בכנסת שאינן רבות בחוקים המועברים אליהן, ומחפשות נושאים שונים כדי לקיים בהן דיון כללי.

אני מסכים לדעתו של שר המשפטים שמספר אנשים יצטרך לשבת ולכרר את כל שיטת העבודה של הוועדות, את מספרן, הרכבן וכו'. ייתכן שמספר הוועדות הקבועות צריך להיות קטן יותר ולעומתן צריכות לקום ועדות אד-הוק לטיפול בעניינים מסוימים.

אשר למצב כרגע, אני מציע שיור ועדת-הכנסת יקנס את יו"ר הוועדות כדי לקבוע הסדר לעבודת הכנסת. יש ועדות שהעבודה שלהן היא כרגע דחופה יותר ולעומתן יש ועדות אחרות שיכולות לוותר על ישיבותיהן כדי לאפשר לנו לכנס את הוועדות האחרות, כי אני נתקל תמיד בקשיים כאשר אנחנו צריכים לזמן ועדה, כי החברים משתתפים בכמה וכמה ועדות.

אני אכין, לקראת השבוע הבא, רשימה של חוקים הנמצאים בטיפולן של הוועדות, ובהתאם לרשימה זו, אני מציע לחלק את עבודת הוועדות.

ש. בבה:

עלי לאמר כמה טלים קשות ואבקש את סליחת שר המשפטים על-כך.

בתחילת בהונתה של הכנסת הזאת הצעתי לבחור ועדת-משנה קבועה לחוקי יסוד. הוועדה הזאת קיימת, אך היא לא הספיקה להביא אף חוק אחד לכנסת במשך 4 שנים. יש הרבה לדבר על תכנון העבודה.

הממשלה ידעה שב-26 ביולי יתקיימו בחירות. משום מה השאירה את כל החוקים האלה לסוף המושב הזה, וכעת היא טוענת שזה דחוף? חוקים רבים מבין אלה שמנה שר המשפטים יכולים לחכות עד לכנסת הבאה, כי גם אם נשב עד חודש ספטמבר לא נטיים את הדיון בכולם. טוב היה אילו קיבלנו את חוק שירות המדינה, אבל אין טעם לקבל אותו בחטיפה, ברגל האחרון. אינני מאמין ביצור המוני של חוקים. במקום שהכנסת תמפל בקריאות ואשונות, היא תמפל בקריאות גנאי.

ש. בנה: אני מציע להוציא מספר מוגבל של חוקים שמוכרחים לקבל אותם, כי אחרת המדינה תסבול. אם הנזק שייגרם למדינה הוא פעוט, אין טעם להביא את החוקים עכשיו. שנית, אני הייתי מפסיק את ישיבות הכנסת כבר בעוד חודש ימים, כי אינני טאמין בעבודת הכנסת אחרי כן. ארוני שר המשפטים, אתה פעם תתבייש ב"דברי הכנסת" של תקופה זו. עבודה תהיה לכנסת, כי תהיינה הצעות לסדר-היום והצעות אי-אמון, וכימת הכנסת תשמש את מלחמת המחירות במקום כבר מוגרבי בחל-אביב.

אני מציע שהכנסת תסיים את עבודתה בין ה-15 ל-20 ביוני. כן אני מציע שלא יובאו חוקים לקריאה ראשונה, פרט לאלה שחייבים להביאם, כי אחרת ייגרם נזק רב למדינה. הייתי מצמצם את רשימת החוקים האלה שהם הכרחיים ל-12 או 10.

ס. נורוק: אני מסכים לרוב דבריו של חבר-הכנסת בנה. אינני מסכים להצעתו להפסיק את ישיבות הכנסת לפני ה-29 ביוני. אני מציע לקבל את הצעת המשלה בעניין זה. 29 פרושו כ"ט - דהיינו: כל טוב, שכולנו נאחל כל טוב איש לרעהו.

שר המשפטים הזכיר כאן את החוק למוסדות השכלה גבוהה (מחקר) ועלי להעיר שיש בעניין זה תסיסה גדולה וקיבלתי מכתב מדאש עילית תל-אביב על-כך, ואף מעירית חיפה. הדבר הזה נוגע לרוב האזרחים במדינה ועלינו להתחשב עם דרישתם. משום כך אני מציע לדחות את הצעת החוק לכנסת השלישית.

ע. איכילוב: אנו מבררים את הבעיה הזו ללא הבדלים של אופוזיציה וקואליציה, ואם אני מורד כאן בהצעת המשלה, אין בכך כל פגם, כי על רקע הדיון הזה מותר לי שלא להסכים להצעת המשלה.

אני מאטרף לדברים שנאמרו כאן, כי הנסיון של הכנסת מחייב חריש עמוק בתכנון הסדרים של עבודת החקיקה בכנסת השלישית. נראה לי שהדרך היחידה לפתרון הבעיה הוא להגדיל את מספר ימי העבודה של הכנסת, כי אז אפשר יהיה להתגבר על כל העבודה. אבל בנעילת המושב הזה של הכנסת השניה לא נוכל לפתור את הבעיה וגם לא נוכל לדון בה.

עלינו לחפש בתנאים הנוכחיים, במציאות של היום, את הפתרון המתאים ביותר. לדעתי יכלה המשלה ויכלה גם נשיאות הכנסת לתכנן את עבודת הכנסת בעשרה החודשים שקדמו לסגור המושב, ולא להשאיר את הכל לסוף. לפני הפגרא בחרנו בוועדת משנה שהיתה צריכה להתכנס בפגרא ולברר את השאלות הנוגעות לתכנון העבודה. (הי"ר ד. בר-רב-האי: בהחלטה לא נאמר דבר בקשר לתאריך כינוסה של הוועדה; במקום שוועדת-המשנה התכנס היום, כינסתי את מליאת הוועדה).

אני מתנגד לכך שהכנסת תקיים ישיבות עד ה-29 ביוני. חברי הכנסת לא יבואו לישיבות ואם הם יבואו - יריבו. נעשה בכך שירות דוב למדינה ולכנסת ולדברים רבים אחרים. הצעתי היא להפסיק את עבודת הכנסת בין ה-15 ל-20 ביוני. זה המקסימום. אחרי התאריך הזה אין הכנסת צריכה לשבת.

הנה, שינו את החלטת ועדת-הכנסת בקשר למרחב פגרת הכנסת, כי רצו להכליל בתוכה גם את ה-1 במאי וגם את ה-8 במאי (יום הבחירות להסתדרות). אינני אומרים דברים אלה לשם ביקורת. אדרבא, הדבר הזה נעשה כדי למנוע מלחמת בחירות מעל בימת הכנסת. ואם הדבר הזה בא כאשר מתנהלת מלחמת בחירות הנוגעת ל-40 אחוז של המדינה, מדוע לא נעשה כך בשביל 100%?

ע. איכילוב:

אני מבין שחברי-הכנסת ברמן מעוניין להמשיך בעבודת הכנסת - הוא יוכל להציע עוד הצעות לסדר-היום ועוד הצעות אי-אמון, עם כל האפשרויות הסובבות את הדברים האלה, שכל מטרתן הוא אותו האבק הדרוש למלחמת הבחירות.

יש לנו התחייבויות שעלינו לקיים אותן: 2 ישיבות שתוקדשנה להצעת לסדר-היום. אם נשב עוד 5 שבועות, ז.א. שתהינה עוד 2 ישיבות שתוקדשנה להצעות לסדר-היום - יחד 4 ישיבות. ודאי יועלו עוד כמה עניינים כלליים שאינם כלולים בתכנית התחיקתית.

אשר להצעה לקיים ישיבת מליאה ביום רביעי אחר-הצהרים אני מציע לא להעלותה כלל. גם כך מספר חברי-הכנסת המשתתף בישיבות המליאה ביום ר' אינו מגיע למנין, ואם הישיבה תהיה אחר-הצהרים, לא יהיו בה חברים בכלל.

אותו המצב קיים גם בוועדות. כולנו יודעים כמה חברים משתתפים בישיבות הוועדות, ואם כיום משתתפים בוועדה 6 או 4 חברים, ודאי שבשבועות הבאים מספרם המשתתפים יהיה קטן יותר. אינני חושב שבכונן יהיה לקבוע גורל חוקים ברוב קטן של המשתתפים.

לא הייתי אומר ששר המשפטים הוא אופטימיסט. הייתי אומר שהוא הופיע כאן עם מידה עצומה של אומץ לב. לא נוכל להתגבר על כל העבודה שהוא הזכיר כאן. יש כמה חוקים שאותם מוכרחים לגמור; יש גם כמה חוקים קטנים שאפשר אולי להדבר שלא יתנהל סביבם ויכוח גדול, ואז אפשר יהיה לטפל בהם.

אני חושך בהצעה שיז'ר הוועדות ייפגשו עם יז'ר הכנסת ושר המשפטים כדי למצוא פתרון. על-כל-פנים ברור שעלינו להיות אכזריים כלפי ההצעה ושר המשפטים צריך להתכונן לכך שרק ההכרחי ביותר יובא לכנסת.

אשר לחוק ההשכלה הגבוהה - אינני אומר שהחלטת של עיריית תל-אביב או חיפה מחייבת את הכנסת; אך יחד עם זאת לא נוכל להתעלם מעניין כזה שעורר תסיסה גדולה כל-כך. אני, וודאי גם חברי-כנסת אחרים, הוטרדתי רבות בעניין זה.

אני מציע לשר המשפטים לנפות ולחזור ולנפות את רשימת החוקים, כפי שגבול מסוים, שאותו לא נוכל לעבור.

שר המשפטים: עלי ללכת, ובטרם אלך ברצוני להעיר עוד הערות ספורות.

רשימת החוקים שהממשלה אישרה אותם לוקח בחשבון את מצב החוקים הנמצאים בדיון בוועדות. יש חוקים שאולי אינם נראים חשובים בעיני חברי-הכנסת, אך הם כמעט גמורים ואין טעם שלא לסיים אותם ולהעבירם כירושה לכנסת הבאה, שתצטרך מטילא לדון בהם בקריאה ראשונה מחדש. למשל, חוק שירות המדינה (גימלאות) או חוק העיסוים בצה"ל - בישיבה אחת אפשר לסיים את החוק.

אשר להערת חבר-הכנסת בנה בעניין חוקי היסוד - אין להאשים בכך את הממשלה. הכנסת אמרה שזה עניינה ושהממשלה אינה צריכה להתערב בזה. הנסיון לא הצדיק את הגישה הזאת.

על חברי-הכנסת לזכור שאנו גורסים אי-רציפות של עבודת הכנסת. ז.א. שכל מה שאיננו גומרים מחייב קריאה ראשונה מחדש, במידה שהממשלה תרצה בזה. אמנם יש הקלה מסוימת, כאשר העניין נדון כבר פעם. אבל אנחנו יודעים שהפרשה מתחילה מחדש.

אני מבקש מאת הוועדה לא לסטות מהחלטת הממשלה בעניין ה-29 ביוני. הממשלה לעת-עתה עומדת על תאריך זה. אני הייתי מציע לייפות את כוחה של הנשיאות לקיים שתי ישיבות גם ביום רביעי, אם יהיה צורך בכך. הממשלה לקחה בחשבון שיתכן שלא כל החוקים שהזכרתי כאן יגיעו לקריאה שניה ושלישית. אבל אם מדברים על אדיפות, זאת היא העדיפות כפי שהיא נראית לממשלה.

שר המשפטים פ. רוזן:

יש כמה חוקים שהם הכרחיים, ויש כמה חוקים שהפרסטיז'ה של הממשלה לוחצת שנקבל אותם. אם למשל הוגשה אתמול שאלתה על-ידי חבר-הכנסת רובין בענין "מירי-מולק" - ענין שנכלל בחוק הירושה - ואין תקנה שחוק הירושה יבוא, צריך להוציא את החלק הזה. אפשר לאמר שאפשר לחכות בענין זה, אבל אני שומע כבר מה ייאמר: "הממשלה והקואליציה לא הספיקו אפילו לחוקק חוק חשוב כזה". זה אינו חוק פייסקאלי אבל הוא חשוב מאד.

אני מסכים לדברי חבר-הכנסת איכילוב שיש להדבר כדי לקצר בוויכוחים.

הייתי ממקש מנשיאות הכנסת לא להטיל חרם על ישיבות של ועדות בזמן ישיבות המליאה. הדבר הזה נהוג בפרלמנטים אחרים, ומדוע לא יונהג גם אצלנו?

(שר המשפטים עוזב את הישיבה).

א. רוזאל-באור: הרב נורוק אמר שכ"ט הוא כל טוב, אני מציע ח"י - וזה כולל הכל.

הכנסת השלישית תצטרך להטיק מסקנות טמה שהיה בכנסת הזאת בשטח בנהג ונוהל. הכנסת ישיבה בחופשה מורחבת כ-40 יום ועכשו עלינו למחר ולבלוא את כל מה שנותר לנו ולצאת ידי חובה. ברוזנו לפחות 19 יום, שהם שבועיים של עבודת הכנסת, מתוך מגמה לבלוע את ה-1 במאי ואת הבחירות להסתדרות, ואת משא הבחירות להסתדרות. זה נעשה לא כל כך מתוך הרצון שלא יישמעו דברי ביקורת חריפים בתוך הבית. זה גם מטעמים של נוחיות התנועה וחופש הפעולה, שהם הרבה יותר קלים לחברי-הכנסת בשעה שהם חופשיים, והם יכולים להיות במל המקומות שהם חייבים להיות. אותם האנשים שהשכם והערב מסיפים מוסר שלא יושבים ומבזבזים את זמנה של הכנסת, הם עשו את הדבר הזה יפה ועליהם לשכור זאת בבואם להטיף מוסר. הכנסת הבאה תצטרך להטיק מסקנה ולקבוע שזמנה של הכנסת הוא זמנה של הכנסת ולא של הרוב שבה או אלה שתוטמים וקרובים לו.

הדבר השני שהכנסת תצטרך להטיק מסקנה לגביו, אלה הם חוקי היסוד. התחליף שחשבו שאפשר לקבלו במקום חוקה לא יצא לפועל, והתקנה שלצור חוקה שלבים-שלבים בתבונה, מפני שבתחליפים לא סגיי.

לעצם הענין - אין טעם לשבת עד ה-29 ביוני. זה רק יביא לידי בזיון הכנסת, לא רק מבחינת הסמפרמנט והדברים שיישמעו כאן, אלא היא בהכרח תהיה קטנה מאד. לא לכל אחד יש העונג והכבוד להשתייך לסיעה בת 35 או 40 חברים ואף על פי כן מוטלות עליו אותם החובות הציבוריות כמו על מי שיושב בסיעה גדולה, והוא חייב להופיע בפני קהל הבוחרים במדינה.

אין כל ספק שיש לנפות את רשימת החוקים ולהשאיר רק את ההכרחיים. חוק השיפוט הצבאי הוא דוגמא לדרך העבודה. חוקת השיפוט תש"ט נמצאת מתש"ח והדבר נוגע לאזכחי המדינה המשרתים אותה בשירות הנמוך והקשה ביותר. זוהי תעודת עניות לכנסת.

אין לקיים ישיבת מליאה ביום ד' אחר-הצהריים. יש להמשיך בסידור הקיים עד כה. אם לא תהיינה ישיבות של ועדות ביום ד' בבוקר אפשר יהיה להתחיל את ישיבות המליאה ב-8 בבוקר.

י. אורי: הייתי רוצה שיש ישיבה זו לפחות תרון על העניינים בלי פניות צדדיות ואפילו בלי הטפת-מוסר על הטפת-מוסר. הייתי רוצה גם להשתלט על עצמי בענין זה.

דיברו על כבוד הכנסת - כבר לפני 7-8 חדשים לא השתתפו בישיבות הוועדות יותר מ-3 או 4 חברים, וברוך זו אפשר לשבת גם להבא.

אני מציע לנקות את שולחן הכנסת ככל האפשר, כדי שלא נשאיר מספר רב מדי של חוקים בלתי-גמורים.

י. אורי:

דובר כאן על ה-29 ביוני. אני הצעתי במחלקתי - אך הצעתי לא נתקבלה - שיסתקרו בפרסום ~~אאאאאאאאאא~~ ושיטות המועמדים. נציגי הציבור צריכים להופיע בפני בוחריהם במשך כל השנה ולא ערב הבחירות דוקא. אני מקבל על-כן את ההצעה של 29 ביוני.

לדעתי יש לקיים ישיבות ביום ד' אחר-הצהרים, כי אז תוכלנה הוועדות לשבת בבוקר. אלה שיושבים יישבו גם אז. אלה שאינם יושבים - ממילא לא יבואו. על-כן אני תומך בהצעת הנשיאות.

א. ברמן:

אני בני יכול לקבל את הצעתם של חברי-הכנסת בבה, איכילוב ורוזיאל-נאור, שיש להקדים את סיום עבודת הכנסת. אני היית מציע להאריך את המושב הזה. לא טוב ~~שהכנסת תהיה חפשיה יותר מדי זמן~~. מבחינת מערכת הבחירות בריא יותר שהכנסת תעבור.

גם אני בדעה שיש לבחור רק בחוקים ההכרחיים מבחינה חוקתית, או בגלל תאריך או סוציאלי-כלכלית. למשל, חוק הגנת הדייר. החוק הזה צריך להתקבל בכנסת הזאת. לעומת זאת יש חוקים ארוכים ומסובכים כמו חוק השיפוט הצבאי, שאפשר לדחותם, כי אינם דוחקים מבחינה סוציאלי-כלכלית, או מבחינת התאריך.

אשר ליום ד' - צריכה להיות גישה מציאותית. אין טעם לקיים ישיבות ביום ד' אחר-הצהרים. יש להמשיך לפי הסדר הקיים.

ע. סימון:

הממשלה באה לברוק את הכלים קצת טאוחר. ישיבות רבות לא נתקיימו או שנתבטלו, וכעת באים ואומרים לנו: "מה, מה?" גם כאשר חברים באים לישיבות הם יוצאים ונכנסים. התלמוד אומר: "עשרה קבין שיחה ירדו לעולם, תשעה מהם נטלו הנשים ואחד העולם כולו". ולא כן הוא. הגברים מדברים ומדברים כאן ללא גבול וללא סוף. יש לעיין בתקלות אלו ולמצוא להן תיקון.

מכיון שאני אחת מאלה שלא השתתפו במלחמת הבחירות להסתדרות, אני מרשה לעצמי לאמר, שכשם שידעו במידה ידועה לרמן מלחמה זו, ולצאת ממנה בכבוד, יש לעשות מאמץ כדי שגם מלחמת הבחירות לכנסת תתנהל בכבוד.

אני מציעה להאריך את המושב הזה, כדי להקטין את הפער בין ישיבות הכנסת לבין הבחירות.

ד. צברי:

אני גם כן תומכת ב-29 ביוני. לדעתי טוב עשו שהכנסת לא קיימה ישיבות בשבוע שלפני הבחירות להסתדרות. נאמר כאן שהדבר הזה נגע ל-40% מן הכנסת, ולא כן הוא, כי 100 חברי כנסת היו עסוקים בזה.

דוקא משום שאין רציפות בין כנסת אחת לשניה, יש לסיים את כל החוקים שאפשר ובראש ובראשונה את אלה שאינם סובלים דיחוי. יש חוקים שהקריאה הראשונה בהם אינה הכרחית כרגע ואותם צריך לדחות. הוועדה צריכה לברוק מה חשוב ומה אינו חשוב.

באשר לימים - יש לשררין את יום ד' לישיבות. ייתכן שאפשר לקיים רק ישיבת מליאה אחת ביום ב' אחר-הצהרים ושוב ישיבה אחת ביום ג' ~~אאאאאאאאאא~~ בערב, כדי שיום שני בערב וכל יום השלישי יהיו פנויים לוועדות. לא צריך להבהל מספר האנשים ביום רביעי, כי גם עכשו מספרם אינו גדול ביותר.

א. פרי:

בענין מועד סיום ישיבות הכנסת - אני תומך יותר בעמדת הממשלה ולא בדעות שנשמעו כאן על קיצור הדיונים. כל אלה המעוניינים בדמוקרטיה צריכים להיות מעוניינים בזה שלא ישא במדינה רק מוסד אחד שפועל - הממשלה. זה אינטרס של הדמוקרטיה.

אנו נכנסים לתקופה של בחירות וחברי-הכנסת יהיו עסוקים בכך - זה תפקיד לגיטימי בהחלט. ואיננו יכולים להתעלם מכך ומן העובדה שיש הרבה קצף במערכת בחירות. אני מציע לבטל את ישיבות הכנסת ביום ד', ואפשר להאריך את ישיבות המליאה ביום ב' וג' בערב, אם יש צורך בכך.

א. פרי: אינני מצטרף למקובלים על השתתפות חברי-הכנסת בישיבות. זה הנוהג בכל הפרלמנטים שבעולם. יש אנשים שרוצים להוציא את ויבת הכנסת רעה. יש העושים זאת בתמימות, ויש בכוונה רעה. אני אחד מאלה המשתתף בקביעות וכדי שאני אשב, נאחרים המשתתפים כטוב, יוכלו להשתתף בכל הישיבות, אני מציע לבטל את הישיבות ביום ד'.

ביחס לחוקים - צריך לצמצם באופן אכזרי את מספרם. לא כל החוקים שהוזכרו על-ידי שר המשפטים הם חיוניים ואינם טובלים דיחוי.

ד. פלדמן: ברצוני להעלות רעיון - שאין לדון בו כרגע, - יש לקבוע תקופה מסוימת לדיון בחוק בוועדה. אבל זה ענין לכנסת השלישית. אנחנו נמצאים במצב של נעילה; אני רק חרד שהדיונים לא יקבלו צורה של מעריב אחרי נעילה. משום-כך אני תומך בהצעה להשאיר את המצב הקיים ביום רביעי.

אני מסכים ל-29 ביוני למיום עבודת הכנסת לפני הבחירות.

הי"ר ד. בר-רב-האי: אינני מצטער על שהוחלפו כאן דעות שאינן נוגעות לעצם הענין. הנקודה היחידה שבה צריכה הוועדה להחליט היא: תאריך סיום עבודת הכנסת לפני הבחירות. יתר הדברים נוגעים לנשיאות. היא תיקח בחשבון את כל הדעות שנשמעו כאן.

בענין התאריך נשמעו כאן 3 הצעות: 29 ביוני, 22 או 15 ביוני ו-7 ביולי. אני מציע לדחות את ההכרעה בענין זה לישיבה הבאה.

דומני שאני יכול להביא לידיעת יו"ר הכנסת והסגנים שרוב חברי הוועדה מתנגדים לישיבה ביום ד' אחר-הצהרים, וכי מתקבלת על דעתם ההצעה לקיים ישיבת סליאה ביום ג' בערב ולהשאיר את היום כולו פנוי לוועדות.

ע. איכילוב: אני מבין שנחזור להחלטה ללא כל ויכוח ביום שלישי הבא. אני מציע, אפוא, שעוד היום ימסור היו"ר לנשיאות הכנסת, למשכיר הכנסת ולשר המשפטים כי היה ברור שרוב החברים שוללים ישיבת אחר הצהרים ביום רביעי; כי היו הצעות להפסיק את עבודת הכנסת ב-15, 22 ביוני או 7 ביולי, והוועדה עדין תחליט. אך יש לקחת בחשבון שהוועדה יכולה להחליט שהתאריך הוא 22 ביוני, ועל כן יש לתאם את העבודה במסגרת זו. במקרה שיוחלט על תאריך מאוחר יותר, תהיה אפשרות של גמישות-יתר.

א. פרי: אני מבקש שיימסר גם שהיתה הצעה לבטל את ישיבת יום ד' בכלל.

פ. רוזטי: כדי להכין את החוקים לקריאה שנייה ושלישית בכנסת על הוועדות לעבוד. לכן, אני מציע שהישיבה ביום ד' תתחיל בשעה 12 ולא ב-11, וכך תוכלנה הוועדות לקיים ישיבות.

ה ו ח ל ט

א. להעביר לידיעת היו"ר והסגנים את הדעות שהושמעו בוועדה.

ב. לקבוע - בלי דיונים נוספים - תאריך לסיום עבודת הכנסת לפני הבחירות.